

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԹ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ԱՊՐԵԼ 11, 1896

ԹԻԻ 15

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երև.
Փորձութիւն	413
Սինայէ ցորդանան	414
«Իրենց Գործքերը Իրենց Ետեւէն Կ'երթան»	414
Համարիտ փառասիրութիւն	415
Մանուկներու Հետ Գողցրութեամբ Խօսե- ցէք	415
Ինչո՞ւ Համարուած Եմ Թէ Պէտք է Ի սպառ- Հրաժարել Ոգէկից Ըմպելիներէ	415
Խաղի Եւ Զբօսանքի Բնագրը	416
Յոգնութիւն	416
Զրհանի Բժշկութիւն	417
Իրենց Զաղերն Սպաննող Թռչուններ	417
Ամենէն Մեծ Փափուղին	417
Թղթակցութիւնք	—
Ի Յիշատակ Պատ. Ճ. Ֆ. Սիթի	417
Աղբ	418
Հանդէս Քաղաքական	419
Դրամական	420

ԱԻՅՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար
կանխիկ 1 1/2 մեծիտլիէ, վեցամսեայն՝ 3/4
մեծիտլիէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրու-
թեան վրայ է: Մէկ քերթի գինն է 30 փարա:
Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան
եւ քղատարութեան պատկանեալ ամէն
գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ.
Ս. Պարբերմ, Ամերիգան Խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Կողմանէ,
Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐԵՐՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՊԱԳԻՐ

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ

(Պատ. Ուսման, Հեղինակ)

(Շար. Աւետիսէի Զանգուրու Բնիկ Եւ Վերջ)

Փորձութեան մէջ բարոյական անար-
դութիւն մը չկայ: Գաղափարի այնչափ
չփոթում տեղի պիտի չունենար, եթէ
մեզք և փորձութիւնն որ տարբեր բա-
ներ են՝ լաւ զանազանութիւն: Մեզքը
հիւանդութիւն է, փորձութիւնը՝ վա-
րակում: Վարակուիլը և չվարակուիլը
մարդուն կազմէն կախում ունին: Փոր-
ձութիւնը արդարութեան շաղկէն մոլո-
րելու գործիւ մ'է և կրնայ գալ կա՛մ
արտաքին աշխարհէն, կա՛մ մեր անձ-
նական բնութեանէն: Կը ներկայանայ
մեր ներսի «եա»ին, այն կարողութեան
որ կ'ըսէ «Կը կամիմ», «Չեմ կամիր»:
Եթէ մէկը «Ոչ» կ'ըսէ, իր վահա-
նին զարնուած է նետը և վրիպած է:
Եթէ փորձիչ խորհուրդին հետ կը խաղայ,
իր արեան դպած է թունաւոր նետը:

Երբ մէկն իր ամբողջ կը պաշտպանէ,
հող չէ եթէ պատերը զննողին նշան-
ներ ցուցնեն. բայց եթէ սողալով կ'իջնէ
վար և յետակողմի դուռ մը կը բանայ,
ինքն իր անձին մատնիչ կ'ըլլայ: Երբ
կամքը փորձութեան հետ կը դաշնակցի,
արդիւնքը մեզք է և վախճանը մահ:

Մէկը կրնայ փորձութեան ենթարկուիլ
իր գետնին վրայ: Այդ պարագային
մէջ հաւանական է որ յաղթէ: Կրնայ
փորձութեան ենթարկուիլ օտարին
գետնին վրայ: Այդ տեսն ալ հա-
ւանական է որ յաղթուի: Երբ երի-
տասարդ մը Հիւսիսային Եւրոպայի
սենեակէն դուրս ելլել որպէս զի չըլլայ
թէ թեթեւ փորձութեան մը գրգռուի
և մոլորի, մարդ պահ մը կ'արդահատի
անոր վրայ, վասն զի բարոյական ան-
ճարակութեան իջած մարդկային կամքի
մը տեսիլը ողբալի է. ապա արհամար-
հանքի զգացումով կը լեցուի անոր դէմ:
Այդ երիտասարդն ի՞նչ ըրած է ինք-
զինք: Ի՞նչ տեսակ գիրքեր կարդացած
է: Ի՞նչ ընկերակիցներ ընտրած է: Ի՞նչ
խորհուրդներ և գաղափարներ հիւրըն-
կալած է իր մտքին մէջ: Եթէ այդ
ստուգապէս իմացուէր, այդ ողորմելիին
կացութիւնը մերկ գաղտնիք մը կ'ըլ-
լար: Նա զո՞հ մը չէ, այլ ինքնասպան մը:

Մարդիկ Սատանային խորամանկ և
զօրաւոր ըլլալուն համար չէ որ կ'իյնան:
Ո՞րչափ յանցանքներ Սատանային վրայ
կը բեռցուին: Այլ կ'իյնան՝ վասն զի
անկումի նախապատրաստած են իրենք-
զիրենք: Եթէ անցորդ մը վառ լուցկի մը
նետէ հարուստ տան մը բաց պատու-
հանէն ներս, լուցկին զնայ մը չհաս-
ցըներ: Սակայն եթէ այդպիսի լուցկի
մը իյնայ վառօդի սենեակ մը, կործա-
նում կը բերէ թէ՛ տան, թէ՛ տանու-
տիրոջ: Երբ պիղծ խորհուրդ մը կ'իյնայ
մարդը անձի մը միտքը, զգուանքով
կ'արտաքսուի անկէ: Երբ կ'իյնայ պիղծ
մարդու մը միտքը, չմարդը կրակ մը
յառաջ կը բերէ: Նոյն բանը կը պա-
տահի փորձութիւններուն ալ որ հողիին
կը մօտենան միտքին ճամբով մանաւանդ
քան մարմնին: Ինչո՞ւ է որ մէկը ա-

տերութեան, նախանձու, ազահութեան
և խաբէութեան մեղք կը գործէ, մինչ-
դեռ իր ընկերը վեհանձն, առատա-
սիրտ, ուղղամիտ և անձնուրաց է:
Միթէ ամէնքս ալ անձնասիրութեամբ
սողորմած միջոցաւ մը մէջ չե՞նք
ապրիր. այո, բայց մէկը անձնասիրու-
թեան կը բռնուի, ուրիշ մը զերծ կը
մնայ: Ինչո՞ւ անձնասիրութեան սերմերը
տեղաւորուած են միայն այնինչ մար-
դուն թոքերուն մէջ: Անոր համար որ
հոն յարմար հող գտած են: Ունակու-
թեամբ և վարժութեամբ ստորնացած
այնպիսի հողիներ կան որ մեղքը անոնց
մէջ արմատ կը ձգէ աղբուտ տեղի վրայ
բուսնող սունկերու նման: Հողիներ ալ
կան այնքան մաքուր և վսեմ որ իրենց
միջոցաւ մէջ ամրութեան կը դառա-
պարտուի ամէն չար խորհուրդ: Փոր-
ձութեան յանկարծահաս ժամուն ամէն
մարդ իր — բարի թէ չար — անցեա-
լին վարձքը կը քաղէ:

Փորձութեան մէջ չիյնալու ապահով
ճամբան առանձնակեցութիւն չէ, այլ՝
ինքնամշակութիւն: Ինչպէս հակառակա-
կան դեղերը չեն որ զմարդ ստուգապէս
կը պահպանեն վարակումէ, այլ՝ առողջ
կազմուածքը, նոյնպէս կեանքի կանոն-
ները չեն որ զմարդ կը զօրացնեն փոր-
ձութեան դէմ, այլ՝ զօրաւոր հողին:
Մարդ իր բարոյական կազմութիւնը զօ-
րացնելու է ազնիւ գործեր կատարելով
և բարձր խորհուրդներ տածելով, մա-
քուր կիներու և պատուաւոր այրերու
հետ ընկերակցելով: Միջոցաւ փորձե-
այս յանձնարարեալ գրութեան մէջ
գլխաւոր տեղ կը բռնեն դրականու-
թիւն և բարեկամութիւն, վասն զի այն
սրուն միտքն արդէն լեցուած է բարու-
թեամբ՝ չկրնար հիւրընկալել պիղծ ոգի-
ներ, նաև վասն զի այս հնոցին մէջ Աս-
տուծոյ Որդւոյն հետ քաղաղին հանդերձը
կրակ չառներ, չխանձիր: Ամէն գիրքերէ
ուելի Ստուածաշունչը իբրև երկաթ
կ'անցնի մարդուն արեան մէջ և ոյժ և
զօրութիւն կու տայ անոր կամքին: Յի-
սուսի հետ ապրողը անոր հողիէն կայծ
կ'առնէ և անոր սիրով կը վառուի:

Երբ մարդ կը կարգայ Աւետարանին մէջ թէ հրեշտակներ կը սպասաւորեն հոգեւոր յաղթականներուն, ճշմարտութեան բանաստեղծութիւնն է այն: Հոգեւոր աշխարհը ակնկառոյց և անձկաւ կը դիտէ մեղ կեանքի ներկայ պայքարին մէջ, և թերեւս այդ դիտող դէմքերը անոնցն են զորս մենք կը սիրենք և որոնցմէ կը սիրուինք: Մեր աչքերն հիմա բռնուած են, չենք կրնար տեսնել: Բայց մեր հոգիները կը թրթռան մաքուր յնձութեամբ մը, որուն հետ ոչ հաճոյք, ոչ չափ, ոչ համբաւ և ոչ դիտութիւն կարող են բաղդատուիլ: Հրեշտակի մը ձեռքը տեսնելէն և հրեշտակի մը ձայնը լսելէն աւելի աղէկ բան մը կայ. և այդ է խղճին «Ապրիւ» որ կ'արձագանգէ բուն խոյ Աստուծոյ աթոռէն:

ՍԻՆԱՅԷ ՅՈՐԴԱՆԱՆ

[Խմբագրական]

1.

Մեր դիտաւորութիւնն է այս խորագրով քանի մը յօդուած գրել եւ համառօտիւ քննել Հնգամատենին վերջին երեք գիրքերուն մէջ պարունակուած գէպերը եւ օրէնքները:

Ղեւտացւոց գիրքը շատ քիչ պատմութիւն կը պարունակէ: Անոր մէջ յիշուած պատմական բոլոր գէպերն են Ահարոնի եւ իր որդւոց քահանայ օրհնելիւր, որուն ետեւէն կու գայ Նադաբի եւ Աբիուղի մեղքը, եւ հայհոյին պատժուիլը: Այս գիրքը կը շարունակէ Սինայի մէջ Իսրայելի անցուցած տասնամիսներուն պատմութիւնը որ կը սկսի Ելից գիրքին մէջ, եւ կ'աւարտէ Օրէնքին տրուելուն պատմութիւնը: Սակայն սատարեցողութիւնը կայ որ Տէրն այլ եւս իր ժողովրդին չի սօսիր սինայական որոտումներու եւ փայլակներու մէջէն, ոչ ալ իր Մովսէս ծառան կը հրաւիրէ լեռը ելլել իր յայտնութիւնն ստանալու, այլ իր հրամանները կը հանէ խորանէն որ ժողովրդին մէջ տեղն է: Այնուհետեւ թէ՛ անապատին եւ թէ՛ Աւետաց երկրին մէջ իր ներկայութիւնը իր ժողովրդեան մէջ պիտի ըլլար մինչեւ հրէական անտեսութեան վերջը:

Ղեւտացւոց գիրքին մէջ պարունակուած օրէնքները կոչուած են «Իսրայելի, իբրեւ Տէրը ժողովրդեան, հոգեւոր օրինադիրքը»: Անոնք կը ցուցնեն այն պայմանները որով հրեայ ազգը պիտի կրնար ուխտի յարաբերութեան մէջ մնալ իր հետ: Որովհետեւ մեղքով զատուած էին իրմէ, այլ եւ այլ կարգեր կանոններ սահմանուեցան որպէս զի անոնց ճանչցնէին իրենց յանցանքը, բաղձանք տային Աստուծոյ հետ հաշտուելու, եւ զգացնէին իրենց մեղաց համար քաւութեան եւ իրենց բնութեան սրբազորման պէտքը: Անոնց իմացական զարգացման յայնժամու վիճակին մէջ այս ճշմարտութիւնները ծիսական արարողութիւններով լաւագոյնս կրնային տպաւորուիլ անոնց միտքերուն վրայ:

Գիրքին բովանդակութիւնը սապէս կը բաժնուի. 1. Չորս կամ պատարագի վերաբերեալ օրէնքներ (Գլ. Ա. — Է.), 2. Ահարոնի եւ իր որդւոց քահանայ օրհնուիլը, Ահարոնի առաջին պատարագը եւ Նադաբի եւ Աբիուղի այրուիլը իրենց յանգեցութեան

համար (Գլ. Ը. — Ժ.), 3. Մաքրութեան եւ անմաքրութեան վերաբերեալ օրէնքներ եւ անմաքրութիւն ջնջելու համար մատուցանելի զոհեր եւ կատարելի արարողութիւններ (Գլ. ԺԱ. — ԺԶ.), 4. Օրէնքներ որոնց նպատակն էր Իսրայէլն ալակրօն ազգերէն դատել՝ անոնց կեանքը սրբելով ուտելիքի ընտրութեամբ, ամուսնութեամբ եւ բարքով (Գլ. ԺԷ. — Ի.), 5. Քահանաներու եւ կարգ մը տօներու վերաբերեալ օրէնքներ (Գլ. ԻԱ. — ԻԵ.), 6. Խոստումներ եւ սպառնալիքներ (Գլ. ԻԶ.), 7. Ուխտի վերաբերեալ օրէնքներու յաւելում մը (Գլ. ԻԷ.), 8. Քանի մը մեկնիչներ այս մանրամասն բաժանումէն զատ կ'ընդունին նաեւ թէ ամբողջ գիրքը բնականապէս կը բաժնուի երկու մասի, որոնց առաջինը կը վերջանայ ԺԶ. գլխով եւ Իսրայելի կը սորվեցնէ թէ ինչպէս մօտենալու է Աստուծոյ որ վայելէ անոր հաղորդութիւնը, եւ երկրորդը նշանակներով կը նկարագրէ Աստուծոյ ժողովրդին վայելող սրբութիւնը:

Առաջին բաժանման մէջ կը գտնենք զօհի վերաբերեալ օրէնքները: Անասուն զոհելու սովորութիւնը մարդկային պատմութեան վաղեմի ժամանակներէն կը սկսի: Կը կարգանք թէ Հաբէլ «Իր ոչխարներուն առջինեկներէն» Տէրը բերաւ (Ծն. Գ. 4) եւ Նոյ «ամէն մաքուր անասունէն եւ ամէն մաքուր թռչունէն առաւ, եւ ողջակէզներ մատուց» (Ծն. Ը. 20): Զօհի գաղափարն անծանօթ չէր Իսրայելացւոց, վասն զի արդէն անոնց գէպի Սինա ուղեւորութեան միջոցին երկու անգամ զոհեր կը յիշուին (Ել. ԺԸ. 12 եւ ԻԳ. 5): Երբ անապատը երթալու ալ հրաման խնդրեցին Փարաոնէ՝ ըսին թէ զոհ մատուցանելու համար է:

Երեք տեսակ ընծայ կը յիշուի օրէնքին մէջ: Առաջինն է ողջակէզ, որուն գլխաւոր գաղափարն էր ցուցնել թէ զոհ մատուցանողն ինքզինք ամբողջովին, մարմնով եւ հոգեւով, Տէրը կը նուիրէ: Զօհին մահը գիպուածական պարագայ մ'էր, կենդանին չէր կրնար այրուիլ առանց մեռնելու: Այս ողջակէզին նշանակութիւնն էր ըստ Պօղոսի մեր մարմիններն ընծայել «կենդանի զոհ մը» սուրբ, Աստուծոյ հաճելի» (Հռովմ. ԺԲ. 1):

Երկրորդ տեսակն էր շնորհակալութեան ընծայ: Այս ընծաներէն ոմանք հացի ընծայ էին եւ կը բաղկանային ալիւրէ, իւղէ եւ զինիէ: Ոմանք մօրթուելու կենդանիներ էին եւ խաղաղութեան զոհ կը կոչուէին: Մաքուր անասուններ կ'ընծայուէին իւղի եւ գինիի ընծայի պէս ի նշան երախտագիտութեան: Շնորհակալութեան ընծայի դասակարգին կը պատկանէին Զատիկի եւ Պենտեկոստէի առթիւ մատուցուած երախտայրիքի երեքցունելու ընծաները եւ կալի երախտայրիքի բարձրացնելու ընծաները: Կամաւոր ընծաներն ալ շնորհակալութեան ընծայ էին եւ ամենուն ալ նպատակն էր յայտնել երախտագիտութիւնն անոր որ, ի նշան իր շնորհակալութեան, Աստուծոյ կը նուիրէր անոր նախախնամութեան պատուականագոյն պարգեւներուն մէկ մասը:

Երրորդ տեսակ զոհն էր մեղքի պատարագ: Այս պատարագները միշտ մօրթուելու անասուններ էին, եւ իրենց նշանակութիւնն էր մեղաց քաւութիւն: Առ Երախտայրիքի թղթոյն հեղինակը մեղի ցուցած է թէ այդ պատարագներն ինքնին անկարող էին մեղք վերցնելու, բայց հրեայ երկրպագուն կը յիշեցնէին քաւութեան պէտքը եւ նայիլ կու տային մեղքի միակ պատարագին որ

պիտի մատուցուէր «ժամանակաց լրանալուն» եւ որ ճշմարտապէս քաւարար զօրութիւն ունէր: Շատ պարզ չէ մեղքի պատարագին եւ յանցանքի պատարագին տարբերութիւնը, բայց կը թուի թէ առաջինն ընդհանուր եւ կատարուած մեղքի պատարագ էր, եւ երկրորդը զանցառութեան մեղքի պատարագ էր: Մեղքի պատարագը կը մատուցուէր ամբողջ ժողովրդին կամ անհատներու համար, յանցանքի պատարագը՝ միշտ անհատներու համար:

Հետեւապէս զոհերու այս մանրամասն եւ կատարեալ օրինաց միջոցաւ ուսուցումը երեք մեծ ճշմարտութիւններն էին նուիրում, շնորհակալութիւն եւ քաւութիւն: Մեղքի պատարագն ամենէն վերջն յիշուած է, եւ սակայն ողջակէզ մատուցանող մարդը նախ մեղքի պատարագ մատուցանելու է: Իր մեղաց համար նախ քաւութիւն ըլլալու է որպէս զի իր առ Աստուած նուիրումը կարենայ ընդունել ըլլալ: Թէեւ ա' ծիսական օրէնքի ներքեւ չենք, չենք կրնար ըսել թէ մեր կրօնին երեք գլխաւոր գաղափարները նոյն կը մնան: Քրիստոնէութիւնը կը բովանդակէ, նախ, հաւատքով ապաւինիլ մեղաց մեծ քաւութեան որ եղաւ Աստուծոյ Գառնուկին ձեռամբ, երկրորդ, զմեզ ամբողջովին նուիրել Աստուծոյ ծառայութեան, խոստովանելով թէ մեր ժամանակը, մեր ինչքը, մեր տաղանդները եւ մեր կեանքերը անոր կը վերաբերին, երրորդ, շնորհակալութիւն որ չլատանար խօսքով յայտնուելով, այլ իր ամենէն ընտիր բաները իրրեւ շնորհակալութեան ընծայ կը բերէ ի նպաստ եկեղեցւոյ, ի նպաստ աղքատներու եւ ուրիշ նպատակներու որ համաձայն են Աստուծոյ կամաց:

Քայլ եւ ուրիշներ կ'ըսեն թէ մեղքի պատարագն անծանօթ էր ղեւտական օրէնսդրութեանէն առաջ եւ թէ նահապետներուն ձեռամբ մատուցուած զոհերը ողջակէզ էին: Արդարեւ «մեղքի պատարագ» եւ «յանցանքի պատարագ» յիշուած չեն Ղեւտացւոց գիրքէն առաջ, բայց կարելի է որ ինչպէս նուիրման եւ շնորհակալութեան նոյնպէս ալ քաւութեան գաղափարը կար կանխագոյն երկրպագուններուն մօտաց մէջ: Կը թուի թէ այս կը հասկցուի Յօրի խօսքերէն երբ իր զաւակներուն համար «ողջակէզներ կը մատուցանէր» (Յօր. Ա. 3): Եւ կը կարծուի թէ Յօր Մովսէսի ժամանակէն առաջ ապրեցաւ:

«ԻՐԵՆՅ ԳՈՐԾՔԵՐԸ ԻՐԵՆՅ ԵՏԵԻՆ»

Կ'ԵՐԹԱՆ»

Թաղման պաշտօն մը, որ ինքնաբերաբար կը վկայէ աւարտեալ քրիստոնէական կեանքի մը արժէքին, քրիստոնէական կրօնին հաւատալու առաջնորդող ամենէն հզօր ազդեցութիւններէն է: Վերջերս այսպիսի պաշտօն մը տեղի ունեցաւ Պոսթըն քաղաքի Փրկութեան Բանակի հրամանատարներէն Մր. Եորքի Թաղման հանդիսին առթիւ: Չկային հոն ծաղիկներ, մեծածախ ծածկոյթներ, պերճ եւ զեղեցիկ զովեսաներ, այլ մեղքի սպիներ կրող եւ արեւակէզ դէմքով այրեր եւ կիներ գրեթէ երկու ժամ նստան պաղ սրահին մէջ մինչ արցունքներ անընդհատ կը վաղէին անոնց աչքերէն: Հանգուցելոյն ընկերները փղձկելով պատմեցին թէ ինչպէս կը սիրէր աղքատները եւ չարերը, ինչպէս անգաղար կ'աշխատէր անոնց օգտին համար, ուտեստէ եւ հանգիստէ ինքզինք զրկելով՝ վասն զի կ'ուզէր օգնել անո-

թիւներուն եւ մեղաւորներուն : Ուրիշներու թշուառութիւնները եւ մեղքերը այնպէս կը զգար որպէս թէ իրն ըլլային : Երբեք չէր կրնար մոռնալ թէ Բրիտանիոյ կարօտեալներուն Բրիտանիոյ առաքեալ էր : Իր ծառայութիւնն այնչափ յօժարակամ էր եւ իր անձնուրացութիւնն այնչափ պարզ եւ անկեղծ որ նա սիրելի էր ոչ միայն իր գործակիցներուն, այլ եւ յուսահատ բազմութիւններուն որոնց համար կ'աշխատէր : Լաւագոյն ինչ յարգանք կրնար մատուցուիլ այսպիսի մարդու մը քան առաջարկել, ինչպէս առաջարկուեցաւ ժողովին նախագահէն, որ զայն սիրողները եւ պատուողները ուխտեն անոր հետքերուն հետեւիլ : Վայրկեան մը լուսթիւնէ կտուր մը առաջ անցաւ եւ դադարէր քով ծնրադրեց, ապա եկաւ ուրիշ մը եւ ապա երկու կիներ : Պաշտօնը չլրացած՝ տասնեւութ հոգի ծնւորադրեցին հոն : Երբ կը տեսնուի թէ խոնարհ կեանք մը այսչափ պտուղ կը բերէ, ո՞վ պիտի ըսէ թէ ինք ուրիշ պտուղի յոյս չունի :

ՃԵՄԱՐԻՑ ՓԱՌԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէն մարդ, գործատէր ըլլայ թէ գործաւոր, փառասիրութիւն ունենալու է, ոչ այն գծով տեսակէն որ կը նշանակէ պարզապէս ոսկիներ դիզել, այլ՝ պատշաճ եւ վայելուչ տեսակէն որ կը նշանակէ ամենէն աղէկն ընել : Այն տղան որ ճամբայ կ'ելլէ սա զաղափարով թէ ճիշդ սաչափ պիտի աշխատի սաչափ վարձքի փոխարէն, յետոյ պիտի իմանայ թէ սխալ ճամբայ ընտրած է : Բառորդ դար մը գործի վրայ ըլլալէն ետեւ պիտի դարմանայ թէ ինչո՞ւ չէ կրցած մեծ յաջողութեան հասնիլ : Պիտի տրտնջայ եւ իր դժբաղդութիւնը պիտի վերագրէ ուրիշներու որոնք որպէս թէ չեն կրցեր գնահատել իր ջանքերը, մինչդեռ սխալն ամբողջովին ինքն է գործած՝ սկիզբէն իր ծառայութիւնները իր ընդունած չաբաթակաւնին կամ ամսականին համեմատ չափելու եւ մատուցանելու սկզբունքին հետեւելով :

Ամենէն ճշմարիտ փառասիրութիւնը զոր հետ է մարդ կրնայ ունենալ՝ կը կայանայ ամենէն լաւ ծառայութիւնը մատուցանելու մէջ : Վարձքը կու գայ կամ կը հասնի շուտ կամ ուշ : Երբեմն բարի եւ հաւատարիմ մարդ մը ուղղամտութեամբ ապրելէ կը ձանձրանայ երբ վարձատրութիւն չգար : Սակայն այդ միջոցին անգամ հաւատարիմ աշխատութեան գիտակցութիւնը կ'ունենայ եւ, իր պարտականութիւնը կատարած ըլլալու զգացմամբ, ըրած բարի գործին համար այնպիսի ճշմարիտ յարգանք մը կ'ունենայ իր անձին նկատմամբ որ ինքնին բարձր վարձատրութիւն է : Ուստի կեանքի մէջ յառաջդիմութեան տենչացող մարդուն կամ մանչուն կ'ըսենք, Աշխատութիւնդ չափով մի տար, այլ ինչ որ կ'ընես՝ բոլոր սրտով եւ զօրութեամբ ըրէ՝ եւ ծառայութիւնդ թող լաւագոյնն ըլլայ քու կարողութեանդ սահմանին մէջ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԵՏ ՔԱՂՅՐՈՒԹԵԱՄԲ ԻՍՍԵՑԻԲ

Մեր խնամքին տակ գտնուող զգայուն սիրտերու քաղցրութեամբ եւ հաճոյական օժով խօսելու ունակութիւնը առաջնակարգ կարեւորութիւն ունի : Եթէ կ'ընենք որ անոնք մեղմութեամբ եւ քաղցրութեամբ խօսին ամենուն հետ, մենք պարտիմք սորվեցնել պատուէրով եւ անձնական օրի-

նակով անոնց մատաղ հասակին մէջ, երբ անոնց միտքերը այնպէս առաճակաւ են որ իրենց շուրջ գտնուող ազդեցութիւններուն վրայ կը կազապարուին :

Փոքրիկ պատմութիւն մը ընեմ զէպքի մը որուն մէջ անձնապէս փորձառութիւն ունեցած եմ : Առաւօտ մը անսովոր կերպով զբաղած էի հիւրերու ճաշ պատրաստելու : Չորս տարեկան փոքրիկ մանչս սենեակին մէջ կը խաղար իր խաղալիքներուն հետ : Ինքն ալ սաստիկ աշխատութեան մէջ կ'երեւէր : Կամուրջներ, կոճղէ տուններ եւ եկեղեցիներ կը շինէր : Շարունակ ինծի կու գար, բաներ կը հարցնէր եւ օգնութիւն կ'ուզէր : Քիչ յետոյ տեսայ որ խաղը թողուցեր եւ պատին քով սեղանին ներքեւ գացեր էր, եւ դառնութեամբ կը հեկեկար սիրտը պատուելու չափ : «Օհնիկ, սիրելիս, ինչ կայ,» ըսի : Պատասխան չտուաւ : Երբ նորէն հարցուցի, հեկեկանքը ընդմիջելով, «Ինծի անուշ չես խօսիր,» պատասխանեց : «Մի լար, եկուր եւ ըսեմ քեզի,» ըսի :

Տղան քովս եկաւ, զինք գիրկս առի : Եւ հարցուցի թէ ճիշդ ինչ ըսած էի : Անկէ ի վեր տարիներ անցած են, եւ մոռցած չեմ այդ զէպքին վրաս ըրած ազդեցութիւնը : Քանի մը քաղցր խօսքերս արցունքները սրբեցին : Եղան միտքարուեցաւ եւ երջանիկ եղաւ եւ շուտով նորէն խաղերուն սկսաւ, բայց ես դաս մը սորվեցայ զոր երբեք պիտի չմոռնայի :

Հիմա տղան մեծցած է, եւ ա՛յ չեմ խորհիր անհաճոյ կամ ոչ քաղցր կերպով խօսիլ անոր հետ ինչպէս պիտի ընէի ինձ այցելող բարեկամներու : Ասոր հետ մէկտեղ, անոր բերնէն երբեք չեկեր անքաղաքաւար, անձնասիրական կամ դառն խօսք : Միշտ յոյժ ակնածու, քաղցր եւ սիրալիկ է ինծի : Եթէ կ'ուզենք մեր զաւակներուն ակնածութիւնը եւ յարգանքը շահիլ, պէտք է խօսինք անոնց հետ քաղցրութեամբ եւ աղնուարար : Ինչ որ սորվեցնենք, նոյնը կը սորվին :

ՅՆՈՂ ՄԵ

ԻՆՉՈՒ ՀԱՄԱՐԱՆԱԾ ԵՄ ԹԵ ՊԵՏԻ Ե ԻՍՊԱՌ ՀՐԱԺԱՐԻՒ ՈԳԵԼԻՅ ԸՄՊԵԼԻՆԵՐԻԷ (Բիւրժուա Պէնճեմի Ուսուցիչ Բիւրոսը)

Կը հարցնէք ինձ թէ ես իբրեւ բժիշկ ինչո՞ւ համար կը ջատագովեմ ոգելից ըմպելիքներէ ի սպառ հրաժարումը : Քանի մը խօսքերով ըսեմ իմ համոզմանս գլխաւոր հիմերը որ կրնան չորս գլուխներու բաժնուիլ, եւ որք վստահ եմ թէ զիւրաւ միտք կը պահուին :

Նախ համոզուած եմ թէ ի սպառ հրաժարել պէտք է վստահ ալքոհոլի գործածութիւնը հիւանդութեանց պատճառ է, եւ շատ մահերու պատճառ : Թէ ալքոհոլը յոյժ շատ տեսակներ ունեցող հիւանդութիւններու պատճառ է, այժմ կ'ընդունին բժիշկները եւ ուշիմ հասարակութիւնը : Իմ կարծիքս եւ համոզումս այն է թէ մարմինը գործարաններուն վրաս յառաջ բերելու մասին անոր ներգործութիւնը մարմնին թաղանթներուն միջոցաւ կ'ըլլայ : Ալքոհոլը բոլոր կենսական գործարաններուն բուն իսկ կազմութեան մէջ մուտ կը գտնէ : մուտ կը գտնէ ուղեղին մէջ, մկաններուն մէջ՝ յորս կը բովանդակի սիրտն ալ, երիկամներուն մէջ, լեարդին մէջ, թոքերուն եւ միւս մասերուն մէջ : համառօտիւ, այս մասերուն մեծ աւերիչը կ'ըլլայ, բայց մասնաւորապէս ուղեղին եւ սրտին :

Ուղեղին կազմութեան վրայ ալքոհոլին ներգործութիւնը բնութագրութեան է, եւ իբր թէ ֆիզիքականապէս կապակցեալ կը թուի ուղեղին եւ ուրիշ ջղային մասերու հետ : Ուստի, հաւանականապէս, ջղային զրութեան խաթարման նշանաւոր ախտանշանները կը նշմարուին գիտութեան մէջ : ախտանշաններ՝ որ կը ցուցնեն թէ միւս չեւ իսկ կամքը կը թուրի կամ կը ջնջուի ուրիշ շատ կարողութիւններէն աւելի շուտով : Բայց այս մահացուցիչ ըմպելին, ալքոհոլը, անդու անդադար տրոփող սրտին վրայ ալ նախահիւստ կը ներգործէ : Հոս կրկնակի չարիք կը գործէ : Սրտին բարախտմանը կը ցուցնեն շարունակ հոսող արիւնը թոքերուն եւ մարմինն վրայ վերցնելու կամ հանելու համար իր կատարած աշխատութիւնը : Եւ այս կերպով կատարուած գործը չափահաս առողջ անձի մը մէջ կը հասնի ոչ նուազ քան 1225 միւսկու 125 ոտքի տակառաչափի քսանընթոս ժամերէ բաղկացած մէկ մի օրուան մէջ : «Ոտքի տակառաչափ» կը նշանակէ մէկ տակառաչափը մէկ ոտք բարձրացնելու գործը : Ալքոհոլը կ'աւելցնէ այս աշխատութիւնը : Կը զրգռէ սիրտը, ինչպէս կ'ըսուի, աւելի գործ ընելու, այնպէս որ քսանընթոս ոտքի տակառաչափ կրնայ աւելնալ գործին վրայ : Այս մեծ բան է, մեծ յաւելում է, եւ այնպիսիներու մէջ որոնց արեան շրջաբերութիւնը ցած է, յաւելումը բարեբար կը թուի, իբր թէ մեծ գործ մը կը կատարուի գրգռիչին ձեռամբ : Այսու ամենայնիւ, սրտին ամէն մէկ աշխատութիւնը որ անոր բնական լիւրի աշխատութիւնն աւելի է, վերջը վրաս յառաջ կը բերէ : Այդ չափազանց աշխատցնել է գործարանը, վստահ ընտարարի է դաշն՝ ընել ինչ որ կարող չէ ընել կամ ընելու համար շինուած չէ : Ուստի երբ մարդիկ ալքոհոլին վրաս կար ազդեցութիւններէն նեղուիլ սկսելով կը զգան թէ հարկ է անոր դիմել դարձեալ վստահ կեդրոնական տկարութիւն մը կ'իմանան, կամ տկարութիւն մը՝ որ յառաջ կու գայ չափազանց աշխատութեան, եւ առժամապէս կ'աւելցնէ կամ կը մտրակէ գործողութիւնը, աւելցնելով չափն ալքոհոլին որ առերեւոյթ հարկ մը եղած է, ամենէն գէշ բանը կ'ընեն որ կրնայ ըլլալ : Ուրիշ խօսքով, երբ մէկը կեդրոնական տկարութեան բերմամբ տկարութիւն մը կը զգայ, եւ կը սկսի ալքոհոլի մեծ փափաք զգալ, ահա այն ատեն Բնութեան կ'ընդունի առաջին նշանը թէ հասած է ժամանակը երբ պէտք է բոլորովին հրաժեշտ տալ այն բանէն որ վրասակար է առողջութեան եւ կեանքի :

Ալքոհոլը երբեմն կը խանդարէ հաւասարակշռութիւնը լեարդին եւ սրտին գործողութիւններուն եւ երիկամանց եւ սրտին գործողութիւններուն մէջտեղ : Լեարդին վրայ առհասարակ վրասակար ազդեցութիւն կ'ընէ, տեսակ տեսակ դժուարամարտութիւններ յառաջ բերելով, վստահ մարտողութեան գործարանը կը վրասուի : Գրեթէ ամէն ժամանակ ալքոհոլը լեարդին կը ներգործէ, երբեմն զալուկն (ալքոլիզ) յառաջ բերելով : Իսկ երիկամանց վրայ, համոզուած եմ թէ, միշտ գէշ է ազդեցութիւնը : Վատաստեալ յառաջ կը բերէ այդ գործարանին մէջ, հիւթի մղումը անկանոն կ'ընէ, կը նպաստէ բնասպիտակամիզութիւն (albuminuria) կոչուած հիւանդութեան ենթակայ ըլլալու, եւ ստուգիւ կը խանդարէ :

արեան չրջանին հաւասարակշռութիւնը այդ գործարանին մէջ, Բոլոր այս արտաւոր վիճակներուն մէջ եւ ուրիշներուն մէջ զորոնք կրնային յիշել, ալքոհոլը շատ անգամ անպիտան ենեղաւոր եւ ծանրակշիռ դեր մը կը կատարէ, որ Բարեխառն անբարեխառնութիւն կոչուած վիճակին ծագում կու տայ. այսինքն է՝ կան իրենք իրենք Բարեխառն, կամ որ նոյն է՝ Ժուժկալ, կոչող բաղմունքիւններ որոնք անհոգութիւնով եւ կամ յատուկ որոշմամբ կը հետամտին վեպակարին, եւ առանց գիտնալու ենթակայ կ'ըլլան ալքոհոլային ախտերու: Ձխտինք այնպիսի շատերու վրայ որ անաստեղծով ամէն խրատի եւ աղբարարութեան, յառաջ կ'երթան մինչեւ որ յայտնի եւ ունակացած արեւոյդներ կ'ըլլան, եւ որոնց մէջ կեանքը, արեւոյդութեան հետեւանք շատ շատ ութ ինն տարիներէ անդին չանցնիր, այն ատենէն հաշուելով՝ երբ անգամ մը գործունէութեամբ օկուեցաւ եւ շարունակուեցաւ անոր կիրառութիւնը:

Ախտանիշներէն հանուած փորձառութիւնը ըստ մեծի մասին կը ստացուի դիագնոստիկան գործողութեան միջոցաւ, որով բժշկներու ապացոյցներ կ'ընծայուին: Կը յիշեմ թէ մանկութեան օրերը ալքոհոլի ծնունդ համարուած բաներու քիչ կարեւորութիւն կը տրուէր: Մահուան անմիջական պատճառ եղող գործարանները ամենէն աւելի զգուշութեամբ զննութեան առարկայ եղող մասերն էին, իբր թէ զուտ ալքոհոլական հիւանդութեան յառաջխաղացութիւնը կերպով մը բնական բան մը համարիլ կարելի ըլլար, եւ ոչ թէ օժանդակ մը մահադիմ վախճանի: Հիմա, որ մեր գիտութիւնն ընդարձակուած է, աւելի շատ ուշադրութիւն կ'ընենք երկար ժամանակէ հետէ ալքոհոլի ներգործութեան ենթակայ եղած մարմին մէջ գտնուած գործարաններուն վատասեմանը, եւ կը գտնենք եւ իբրեւ ալքոհոլի արդիւնք կը նշանակենք այսպիսի վատասեմունքները: Վերջերս մինչեւ անգամ բաղդատութիւն մը կատարուած է կապարին՝ իբրեւ թոյնի՝ եւ ալքոհոլին ներգործութեան մէջտեղ. եւ այդ բաղդատութեամբ ցուցուած է թէ տեսակ մը նմանութիւն կայ այդ երկու թոյններուն ալ ներգործութեան մէջտեղ, իբր թէ նմանօրինակ բնախօսական ազդեցութիւն գործէին:

Ի վերջոյ, հիւանդութեան եւ մահերու այս զխիւն ներքեւ պէտք չունիմ երկարաբանելու վիճակագրական սա մեծ եւ քաջ ապացուցուած իրողութեան վրայ թէ ներքուստ առնուած ալքոհոլը կ'աւելցնէ մահերուն թիւը: Շատ տարիներ առաջ ուշադրութիւնս գործուցի իրողութեան մը, որ երբեք չէ հերքուած, թէ գիտուած է որ Մեծին Բրիտանիոյ մէջ ամենէն աւելի շատ մահ կը պատահի ոգելից ըմպելեաց տուրիւստով զբաղողներու մէջ, եւ վախճանեալ Տր. Սիէր նշմարած է իր սովորական սուր գիտողութեամբ թէ այն ինչ նպարավաճառները սկսան ոգելից ըմպելիներ ծախել՝ իրենց մահերուն թիւը, որ առաջ ցած էր, բարձրացաւ:

(Շարունակելի)

ԽԱՂԻ ԵՒ ԶԲՕՍԱՆՔԻ ԲՆԱԶԴՐ

Քանի մը տարի առաջ երբ Ամերիկեան Քաղաքական պատերազմին վերաբուժական պատմութիւնը գրողին օգնականի պաշտօնը կը վարէի, կ'ըսէ բժիշկ Ըրվինկ Ս. Բոս, պատեհութիւն ունեցած էի ուսումնասիրել

ի մէջ այոց, գանկոսկրի իբր 10,000 կոտորուածներ: Հարկ չէ ըսել թէ քանի մը ամիս այդ պաշտօնով զբաղելէս ետքը զգացի որ հիւանդացած էի: Որ եւ իցէ կոտորուած ապակի, կամ կոտորուած տափակ քար մը որուն կը պատահէի փողոցին մէջ, իսկոյն կը յիշեցնէր ինձ զլսուած ամէն տեսակ ճնշումներ եւ պատառուածներ, հանդերձ անոնց հետեւանք եղող զլսուած պոռոյտով, կաթուածով եւ անգամալուծութեամբ: Այս վիճակէն ազատուելու համար ամենէն թեթեւ միջոցը գործածել ուղեւոր անմիջապէս ուշադրութիւնս խաղերու եւ զբօսանքներու տուի, մասնաւորապէս ըմբշկան խաղերու եւ մարզանքներու: Արդիւնքը նպաստաւոր եղաւ. եւ առաջնորդուեցայ կարգ մը մտածութիւններու: Հին եւ ռամկական առածներ շատ անգամ ուրիշ բան չեն, բայց եթէ ամիսի արտայայտութիւններ կարեւոր գործնական ճշմարտութիւններու որ առ ձեռն գտնուած խնդրին հետ առնչութիւն ունին: Օրինակի համար, սա առածը, «Աղեղը յաջողապէս կ'արձակէ նետը եթէ ժամանակ ժամանակ չծռուած մնայ»: Ամէնքս կը խոստովանինք սա ընտանի առածին իմաստալից եւ վայելուչ ըլլալը: «Եթէ մարդ միշտ գործէ առանց խաղալու, ապուշ կ'ըլլայ»:

Բաղդատական բնախօսութիւն ուսանելու ատեն, կը տեսնենք որ զանազան կենդանեաց մէջ խաղալու բնազդը այնքան զօրաւոր կ'ըլլայ որքան բարձր դասու պատկանին անոնք: Մարդկային նախնական ցեղերը ճիշդ մեր տրամադրութիւնները կը ցուցնեն ի մասին տեղի տալու՝ խաղի եւ զօսանքի խորարմատ բնազդին: Անոնց զօսանքի եւ զուարճութեան ձեւերէն շատը մերիններէն կը տարբերին մանրամասնութիւններու մէջ միայն, միեւնոյն միտմանց լոկ տարբեր ձեւերը ըլլալով: Օրինակ՝ կարգ մը խաղեր, որոնցմէ է նարտի խաղը: Հին է այս խաղը եւ շատ տարածուած է աշխարհիս մէջ, ինչպէս է Մէքսիքոյի ֆլուրի կոչուած խաղը, որ կը թուի թէ ասիական ծագում ունի: Տեսած եմ նաեւ միմօսութեան եւ խեղկատակութեան կարգէ բաներ մինչ կը ճամբորդէի Պերսիական Նեղուցին Եսկիմոսներուն եւ Արշային Սիպերիոյ Չուքիներուն մէջ: Հոն գտայ ֆլուրի խաղը: Խնդիրը թէ Անգլիոյ թէ Ամերիկայի պետական մարդիկ երկայնակեաց են, արդէն քննած է բարեկամա Ֆիլատէֆիացի Տր. Չարլս Բ. Միլս, որ Սմիթսոնեան Հաստատութեան մէջ ըրած մէկ բանախօսութեան միջոցին ըսաւ թէ անգլիացի պետական մարդիկ իրենց ամերիկացի պաշտօնակիցներէն տասը տարի աւելի կ'ապրին եւ նոյնչափ ժամանակ օգտակար կ'ըլլան երկրին: Անգլիոյ պետական մարդոց մեծագոյն մասը առաջին կարգի նշանաւոր եւ քաջ որսորդ են: Թէպէտ զբօսանքի եւ խաղերու մասին այս յիշուած իրողութիւնները քաջ ճանչցուած են, տակաւին ջերմ ջատագովի կամ առաջնորդի պէտք կայ որպէս զի մեծ փափաք արծարծուի ժողովրդական զբօսանքներու: Եւ առողջապահութեան յարմարագոյն անմեղ զուարճութեանց մեծ դասին յառաջացման նպատաւով իմաստասիրական ուսումնասիրութիւն մը տակաւին կոյս ուսում մըն է բողոքովին: Զրային զբօսանքներու, մասնաւոր լողալու կրթիչ, առողջացուցիչ եւ մինչեւ իսկ բուժիչ ներգործութիւնը ամէն առարկութեան վեր է: Զգենք ասոնց ֆիզիքական զարգացման օժանդակ

կելու խնդիրը, կատաղի ալիքները ընդունելու եւ մէկգի հրելու աշխատութիւնը մեծապէս կը զօրացնէ անձին տէրն ըլլալու զգացումը: Մարմնամարզի այս ձեւը, իբրեւ բուժիչ միջոց, մեծ գովեստներու արժանի է: Սրտին եւ թոքերուն աճեցուն գործունէութիւնը, սովորաբար չգործածուող մկաններուն գործողութիւնը, պաղ ջուրի մէջ ընկղմելուն զօրացուցիչ ներգործութիւնը, մերկ մարմինն՝ արեգակին լոյսին դէմ բերուելով ընդունած աղդեցութիւնը, եւ թռչելու հաճոյքը տուող լողալու այդ մարմնամարզը այնպիսի բաներ են որ կ'օգնեն գիտարարարութիւնը եւ անքնութիւնը բուժելու, եւ գերազանց են քան ելեկտրականութիւնը կամ նիւթական դեղերը, կաքաւախը (1) եւ արգանդախեղդը դիտեմ որ բուժուած են ժամանակ մը լողալ շարունակելէ ետքը: Իսկ իմ իբրեւ ջլարանի ունեցած փորձառութիւնս ինձ յանձնարարել կու տայ մարզանքի այս ձեւը իբրեւ մին ամենէն լաւ դարմաններէն ջլային ախտերու դէմ:

Պարը, անմեղ զբօսանքներէն ամենէն ոգեւորեալներէն մին է, միանգամայն նաեւ ամենէն օգտակար մարմնամարզներէն մին: Ուստի հին ժամանակներու քանի մը օրէնսդիրներ յանձնարարեցին զայն: Եւ Թիսո կը յանձնարարէ պարը իբրեւ գոյէճներու մէջ ֆիզիքական կրթութեան մէկ մասը: Օգտակար է պարին ֆիզիքական ներգործութիւնը պատանիներու եւ երիտասարդներու վրայ, որք անհրաժեշտ պէտք ունին մարմնամարզի եւ զուարճութեան, այնքան որքան կենդանեաց բոլոր ձագերը ունին խաղի գրգռը: Պէտք է որ ջիզերը քիչ մը խոտորին իրենց սովորական վիճակէն, որոնք ուսանելու պատճառաւ մէտ են ուղեղին մէջ հաւաքուելու, ի վնաս ուրիշ գործարաններու: Երաժշտութեան ազդեցութիւնն ալ առողջութեան հաճելի զգացում մը կու տայ, որմէ զօրացուցիչ ջլային գործողութիւն մը յառաջ կու գայ:

Առ հասարակ, մարդիկ խաղի եւ զուարճութեան կը հետեւին, եւ ոչ ոք կարող է արգելել զանոնք: Բայց չափազանց աշխատութեան եւ ճնշման այս օրերուն մէջ, երբ ջլարանը կենսական ոյժի անդէպ սպառում կը տեսնէ ախտացեալներուն վրայ ջլային եւ ուղեղային հիւանդութեանց ձեւով, մեր առջեւ կը ներկայանայ իբրեւ ծանրակշիռ խնդիր՝ այսպիսի շարիքէ մը խոյս տալու կամ զայն մեղմացնելու խնդիրը: Ակներեւ լուծումը կը կայանայ քաջալերելու մէջ ամէն անմեղ զբօսանք իբրեւ կեանքի բներեւոյթներու մէջ կ'աղղուող տարր մը: Ուստի պէտք է որ ընենք ամէն ինչ որ կրնանք՝ անմեղ զբօսանքի եւ զուարճութեան մեծ դատը յառաջ մղելու համար:

ՅՈՒՆՈՒԹԻՒՆ

Յոգնութիւնը աշխատութեան բնական հետեւանքն է, եւ ուստի պարբերական բան մը՝ որուն ամէն առողջ անձ ընտանի է: Գործարանական կեանքին օրէնքներէն մին սա է որ գործունէութեան ժամանակամիջոցներու յաջորդեան թուութեան, անգործութեան ժամանակամիջոցներ: Սիրան ալ ի բնէ իր հանգստեան բաժինն ունի, այն է՝ մէն մի բաբախումի ատեն անցած ժամանակին իբր մէկ երրորդը, բան մը՝ որ

(1) Հիւանդութիւն մը՝ որ անընդհատ անկանոն եւ սկզբայ շարժում ընել կու տայ ախտացեալին:

ՅԵՐԵՄԻԱՍ ԵՐԵՄԻԱՍ

Ի ՅԵՐԵՄԻԱՍ ԵՐԵՄԻԱՍ ԵՐԵՄԻԱՍ

«ՅԵՐԵՄԻԱՍ ԵՐԵՄԻԱՍ ԵՐԵՄԻԱՍ
Աստուծոյ խօսքը ձեզի խօսեցան, և
անոնց վարմունքին ու հաւատքին
նմանող եղէք» Երբ. Ժ. Գ. 7:

Մարդուանու Հայ-Աւետ. եկեղեցին ի մասնաւորի եւ համայն աւետ. պաշտօնէութիւնն ի Տաճկաստան՝ ունեցան անփոխարինելի կորուստ մը յանձին Պատ. Ճոն Յրէնսի միջոցով, որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան փոխեցաւ յաստեաց մարտ 8/20ին ուրբաթ օր, ժամը 8ին: Հանգուցեալը ծնած էր 1833 յունվ. 30ին, ուստի 63 տարեկան էր: Հայրենի գաւառն էր Ունիտսոր, Վերմոնթ, Մ. Ն. Ամերիկայի: 30 տարեկան եւրիտասարդական հասակին մէջ մտաւ միսիոնարական գործին մէջ եւ զբաղեցաւ Տաճկաստան 1864 սեպտ.ին, իրեւ ուսուցիչ-տնօրէն Մարդուանու նորահաստատ Աստուածաբանական ճեմարանին եւ իբրեւ վարիչ Օրիորդաց գիշերօթիկ դպրոցին, զորս վարեց ամենայն հաւատարմութեամբ եւ աշխուժիւ: Մեծ մաս եւ բաժին ունեցաւ Անադոլիա Գոլէճի հաստատութեան եւ զարգացման գործին մէջ իբրեւ ուսուցիչ եւ հոգաբարձու: Ասոնցմէ զատ ունէր նաեւ ընդհանուր գանձապետի փափուկ պաշտօնը: Իր աշխատութիւնը չսահմանափակեցաւ սակայն դպրոցաց անձուկ շրջանակին մէջ: Ան ատեն Պոնտոսի Աւետարանականութիւնն իր խանձարութիւն մէջն էր դեռ: Իր օրով սկսեց եկեղեցեաց եւ ժողովրդոց հոգեւոր եւ բարոյական զարգացման ոսկեղարը: Եկեղեցիք կազմակերպեցան, ժողովուրդք բազմացան եւ բոլորովին նոր սերունդ մը յառաջ եկաւ: Իր աշխատակցութեամբ Մարդուանու եկեղեցին իր պայծառութեան գագաթնակէտն հասաւ: Սկիզբէն գնահատած էր եւ ի գործ կը դնէր գործակցութիւնն ընդ եղբարց եւ պաշտօնէութեան հետ, որուն հետեւեցաւ իրեն յաջորդող միսիոնարութիւնն: Շարունակեց իր արդիւնալից կեանքը 33 տարի, նոյն հաւատարմութեամբ, հաստատամտութեամբ եւ աշխուժիւ, մինչեւ որ մահն եկաւ հրաւիրել զինք մանկ իր Տէրօջը հանգիստը:

Յուզարկաւորութեան տխուր հանգեւոր կատարուեցաւ մեր ժողովարանին մէջ. Ձինք սիրողներ եւ ճանչցողներ, ահապէն բազմութիւն մը, փութացած էին իրենց վերջին յարգանքը մատուցանել հանգուցելոյն: Ներկայ էին Արթ. Տէր Մամբրէ Հայր, Պատ. Կարապետ Գէորգեան եւ Քաղապետին կողմէ Ոստիկանապետն եւ Գոմիսէրը: Հանդստեան պաշտօնը վարեց Տր. Թրէյսի, որ հանգուցելոյն կեանքը համառօտիւ գծելով, ի վեր հանեց այն բարեմասնութիւնները՝ որովք կը նմանէր նա իւր երկնային Վարդապետին: Յիշուց թէ՛ որ աստիճան կը սիրէր ժողովուրդը, որ իւր բարեկամք եւ իւրայինք զխոսքին երկրորդական եղած էին: Իր վերջին ժամերուն, երբ իր կապերը քակուեցան աշխարհէն, զգալով թիւնները թուլացան եւ յաւիտենական նութեան դռները բացուեցան, յայնժամ սկսաւ հիւանդութեան պատճառաւ ընդհատեալ իր կենաց սիրելագոյն գործը: Կը քաղուէր, կը խրատէր, կը դռէր կրկին եւ կրկին, «Կը սիրեմ ժողովուրդը, կը սիրեմ ձեզ, իմ սիրելիներս. աղօթեցէք, հսկեցէք եւ համբերեցէք» Իր կտակը, միակ կտակը, կը բաղկանար ժողովրդեան ուղղեալ քանի մը բառերէ, I love them (Կը սիրեմ ձեան), զորս

Թիւրքերն իրարեւորեցին մին ինքն ալ մտիկ ըրաւ ընկերութեան Նիւ Եորքի պաշտօնատան հաղորդուած ձայներուն: Նախ լսուեցաւ ձայնագրէն Քալիֆորնիացիին ձայնը, որ յստակ, ճիշդ եւ որոշ կերպով կը հասկըցնէր ջրհանին ախտանշանները: Յետոյ լսուեցաւ ջրհանին պըր-բը-պընի պըր-բը-պընի, յետոյ ատեն ատեն շէման ձայն մը զոր կը հանէ դուրս խուժող շողին:

Ճարտարագէտը որ ականջ դրաւ ձայնագրին, ըսաւ թէ ամբողջ տեղեկութիւնը այնպէս կատարեալ եւ խօսուածը այնպէս պարզ էր, որ երբեմն երբեմն կը փորձուէր ուրիշ հարցումներ ալ ուղղել: Փորձը բացարձակապէս յաջողեցաւ: Յարմար դարմանը թելադրուեցաւ, եւ ջրհանը անգամ մըն ալ գործել սկսած է նոր ջրհանի պէս:

ԻՐԵՆՅ ԶԱԳԵՐՆ ՍՊԱՆՆՈՂ ԹՈՉՈՒՆՆԵՐ

Կը հաւաստուի թէ կան մայր թռչուններ որ ժամանակ մը կը կերակրեն իրենց ձագերը երբ ասոնք վանդակի մէջ կը բանտուին, մինչեւ որ զանոնք ազատելէ յոստահատին: Այն ատեն անոնց կը բերեն թռչնաւոր խոտ մը, որպէս զի ուտեն, մեռնին եւ վերջնայ անոնց բանտարկելութիւնը: Քեզմէ Էֆէլ անուն թերթ մը ոսկեսարեակի (սարք ասեմ քուլա) մը վրայ հետեւեալ պատմութիւնը կ'ընէ որ կը կարծէ թէ կը հաստատէ այդ խօսքը:

«Իւր շարաթ մը առաջ քանի մը տղաք ձեռք ձգեցին բոյն մը որուն մէջ ոսկեսարեակի երեք ձագեր կային: Տղաք ձագերն անմիջապէս վանդակի մէջ դնելով ծառի մը վրայ կ'ախեցին: Շուտով մայր թռչունը երեւցաւ, ձագերը փնտռեց գտաւ, եւ քիչ յետոյ անոնց ձգիւնք բերաւ: Շարունակեց ձագերը այսպէս կերակրել կանոնաւոր կերպով քանի մը օրեր: Կը թուէր թէ շատ ուշադրութիւն չէր տար մօտը գտնուող անձանց: Բայց կիրակի օրը հասաւ ողբերգական վախճանը որ ապացոյց տուաւ թռչուններուն վերաբերեալ յիշեալ վարկածին: Կիրակի առաւօտ կանաչ ճիւղ մը բերաւ ձագերուն եւ ինք աներեւոյթացաւ: Ժամ մը չտեւեց եւ անա ամէնքն ալ մեռած էին:

Ճիւղը քննուելով հասկցուեցաւ որ մահացուցիչ զրկումազրկիւնն (հէլաւա ինէն) էր, խոտ մը՝ որ կը օգտնէ չափահաս արջառները: Ձագերը մեռած ինկած էին վանդակին մէջ իրենց բերաններէն քիչ մը փրփուր դուրս տուած: զոհեր՝ իրենց մօր անողորմելի որոյման, թէ իր ձագերը պէտք է որ բուն իր ձեռքով մեռնին քան թէ գերութեան մէջ ապրին»

ԱՄԵՆԵՆ ՄԵԾ ՓԱՊՈՒՂԻՆ

Հիմա աշխարհիս ամենէն երկայն փապուղին այն է որուն մէջն է կ'անցնի Սբ. Կոթարի երկաթուղին: Փապուղին փորուած է Ձուլիցերիոյ Սբ. Կոթար լեռան մէջ: Երկայնութիւնն է իբր ինը եւ մէկ քառորդ մղոն: Բայց ատկէ աւելի երկայն պիտի ըլլայ Սիմփլըն փապուղին, որ նոյնպէս Ալպանց մէջ է, եւ որուն շինութեան պայմանագիրը մօտերս կնքուեցաւ: Այս պիտի ըլլայ երկեակ փապուղի, տասներկու եւ մէկ քառորդ մղոն երկայնութեամբ: Դէպ հիւսիս գացող կառախումբները երկեակ փապուղիներուն մէկէն պիտի անցնին, եւ դէպ հարաւ գացողները՝ միւսէն:

Ճանկան կը թուի եւ ուշադրութեան արժանի է: Վասն զի բնախօսք միաբան կը վարդապետեն թէ օրուան քանդակար ժամերուն մէկ երրորդը պէտք է քունի տալ: Կեանքը կը բաղկանայ կարգ մը թրթռումներէ որոնց մէջ ձկնուած եւ թուլացում կը յաջորդեն իրարու: Սիրտը մէկ վայրկեան մէջ իբր 70 անգամ կը թրթռայ: Նշառութեան գործարաններուն թրթռումները 16 անգամ են նոյն միջոցին: մինչ ամբողջ կազմութեան թրթռումները կ'ըսուի թէ իրենց շրջանը կը լրացնեն քանդակար ժամն անգամ մը:

Անճանկան յոգնութիւնը, որ ուժէ բոլորովին ինչալու մօտ վիճակ մըն է, այն ատեն կը պատահի երբ մարդ բնութեան ընթացքը կամ կանոնաւոր չափը փոխէ, երբ հանգստեան տրուելու ժամանակը աշխատութեան կը տրուի, երբ արդէն յոգնած մկանները եւ շիղերը կ'աշխատցուն: Չափազանց աշխատութեան, ինչպէս՝ ըմբշամարտութեան, հետեւանքը սրտի տկարութիւն եւ կարծ շնչառութիւն կ'ըլլայ: մինչ առօրեայ գործերու եւ պաշտօններու մէջ երկարատեւ յոգնութիւնը ջղային տկարութիւն, եւ մինչեւ անգամ անգամաւոր ծուլութիւն յառաջ կը բերէ:

Մինչ չափազանց յոգնութիւնը ինքնին խոհեմութիւն չէ, անկէ հետեւող գլխաւոր վտանգներէն մին հասարակօրէն ցրտառութիւն կոչուածն է: Օդի հոսանքի մէջ կամ խոնաւ գետնի վրայ նստելուն վտանգը շատ անգամ կը կրկնապատկի շատ յոգնութենէ ետքը: Սաստիկ յոգնութենէ հետեւ մարմինն մակերեսը տաքցնել աւելի խելքի յարմար է: Քունին փախչիլը կամ անքնութիւնը անճանկան յոգնութեան առաջին ախտանշանն է: Եթէ մէկը շարունակ անքնութեան ենթակայ եղած է, միակ կերպ մը կայ դարմանուելու, եւ այն է՝ բացարձակ հանգիստ:

ՁԻՆԵՆ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

Քալիֆորնիոյ մէջ էլք գետին վրայ գտնուող մեծ ջրհաններէն մէկը ասկէ քիչ առաջ այնքան աւրուեցաւ որ անոր նորոգումը տարակուսելի թուեցաւ: Մէկը կարող չէր ըսել թէ ինչ էր անոր աւրուելուն բուն պատճառը: Ջրհանը տարիներ առաջ Նիւ Եորքի ընկերութեան մը ձեռքով շինուած էր: Հիմա քնդիր էր թէ ինչպէս նորոգուել էր զայն: Նիւ Եորքէ այդ նպատակաւ վարպետ մը կանչելը բազմածախ պիտի ըլլար: Բայց բարեազգայէս աւելի օղէկ կերպ մը խորհուեցաւ: Թէ ինչ էր եւ ինչ արդիւնք տուաւ, նկարագրուած է Նիւ Եորքի Թրէյսի լրագրին մէջ:

Ջրհանին վերակացուն ձայնագրի մը գլուխն երթալով խօսեցաւ անոր ընկալուչին մէջ, նկարագրեց հիւանդ ջրհանին ախտանշանները, եւ յետոյ իրողութիւնը ցուցնելու համար, ընկալուչը այնպիսի զրքի մը մէջ դրաւ որ ջրհանին զարկերը, բազկերակի զարկերու պէս, հասկցուէին: Ճիշդ ինչպէս որ բժիշկ մը կրծագէտ գործիքի միջոցաւ ականջ կը դնէ մարդկային մարմնին ներսը գտնուող սրտին կամ թոքերուն գործողութեանը, այնպէս ալ ջրհանին բժիշկը ձայնագրի միջոցաւ ականջ կը դնէր հաղարաւոր մղոն հետի գտնուող ջրհանին արտափումներուն եւ զարկերուն ձայնին, եւ այդ միջոցաւ կարող եղաւ հիւանդութեան ինչ ըլլալը հասկնալ:

դողդոջութեան ձեռք գրեց հազիւ ընթերցելի իր հաւատքն ի Գրիստոս, իր սէրն առ նա եւ անշնչ եռանդն ի գործ, իր խոնարհութիւնն, անձնուիրութիւնն, խորին համակրանքն առ աղքատս եւ վշտացեալս եւ մանաւանդ իր հաւատարմութիւնն՝ սքանչելի էին եւ հիւանալի:

Պատ. Բիկզ խօսեցաւ տաճկերէն եւ ցըցուց թէ ո՛ր աստիճան մեծ գործ մը կատարած էր Տաճկաստանի մէջ եւ թէ ո՛րքան երախտապարտ էր իրեն աւետ. պաշտօնէութիւնն: Անոր խոնարհութիւնն ակնարկելով դիտեց թէ առաջին անգամ ըլլալով կենացը մէջ կը նստէր կրկին աթոռներու վրայ (որոց վրայ դրուած էր դագաղը): Ժողովներու մէջ կ'ընտրէր խոնարհագոյն տեղը եւ պաշտօնը, միմիայն՝ օգտակար լինելու բաղձանքէն մղուած: Շեշտեց անոր անօրինակ հաւատարմութիւնը: Աւագերէց Տէր Մամբրէ Հայր վկայեց թէ նա էր ճշմարիտ հաւատացեալ մը, աննախանձ քարոզ Բանին կենաց, անկեղծ քրիստոնեայ եւ ուղղափառ աստուածաբան եւ մեծ ծառայութիւն մատուց, նուիրելով ազգին՝ Աւետարանաց չնախարհիկ մեկնութիւն մը եւ Աւետարանի պաշտօնէութիւն մը:

Պատ. Կ. Գեորգեան իր անձնական փորձառութեամբ վկայեց թէ ո՛րչափ սէր ունէր աղքատ եւ անտերուհի ուսանողաց, եւ թէ շատ դժուար էր գտնել իրեն նման անձ մը, որուն կեանքը արժէր լիովին օրինակել:

Մարգուանու Աւետ. եկեղեցին իր խորին վիշտն ու ցաւն յայտնեց ուղերձով մը: Նոյնպէս Գոյէճի բնիկ պաշտօնէութիւնն եւ ուսանողութիւնն ուրոյն, ուրոյն: Ահաւասիկ եկեղեցւոյ կողմէ ընթերցեալ ուղերձը. «Յոյժ տխուր պարտականութիւն մը ունի Մարգուանու Հայ-Աւետ. եկեղեցին այս առթիւ գրուածով հանգուցելոյն սրբացեալ կեանքը եւ արտայայտել իր խորին երախտագիտութիւնն, վիշտն ու ցաւ միանգամայն: Կը փութայ վճարելու ցաւագին եւ վերջին հարկ մը՝ Գրիստոսի եկեղեցւոյն այս պանծալի մշակին օրհնեալ յիշատակին, որ այնչափ թարմ որչափ սիրելի է ամենուն, թէ՛ հեռաւոր եւ թէ՛ մերձաւոր որդւոց մեր եկեղեցիին: «Յիշեցէք՝ կ'ըսէ առաքեալը, «ձեր առաջնորդները՝ որ Աստուծոյ խօսքը ձեզի խօսեցան, եւ անոնց վարմունքին ու հաւատքին նմանող եղէք:»

Պատ. Սմիթ ապրեցաւ այս եկեղեցւոյն հետ 33 տարի: Մեր ամենուն յայտնի է անոր վարած անբիծ եւ արդար կեանքը, կենդանի եւ անխախտ հաւատքը: Ականատես եղած ենք անոր ջանից եւ աշխատանաց, աղօթից եւ տքնութեանց: Եկեղեցին իրաւամբ կը նկատէր զնա իր հոգեւոր առաջնորդն եւ հայրը, զի քանիներ ծնած էր ի հոգեւորին: Միշտ սիրելի եւ ակնածելի էին իր խորհուրդներն ու թելադրութիւնները: Դեռ շատ պէտք ունէր եկեղեցին անոր ուղիղ եւ անսայթաք խորհուրդներուն եւ օրինակելի վարքին, մանաւանդ այժմ՝ մեր եկեղեցւոյն դժուարագոյն կացութեան եւ իւր հասուն տարիքին պատճառաւ, տարիքին՝ յորում կը միանային իւր բնատուր իմաստութիւնն եւ անվրէպ փորձառութիւնն քրիստոնէական տոկուն նկարագրին հետ: Սակայն ինչպէս ինքն եւս ողբացեալ Միս Բինկի, մեր եկեղեցւոյ ծաղկահասակ աշխատաւորին, մահուան առթիւ կը նկատէր, «Փափաքելի էր ամենուս որ Միս Բինկ ապրէր երկայն եւ աշխատէր Տէրովն այգիին մէջ. սակայն Տէրը այլապէս տնօրինած էր. զի

է՛ս խորհուրդներս չէր խորհուրդները լին, «- չէր ծախանէր է՛ս ծախանէր լին, կ'ըսէ Տէրը:» ողբանք դառնապէս նորա բացակայութիւնն: զի Պատ. Սմիթի կեանքը անընդհատ օրհնեղ մ'էր Փրկչին, որուն արեամբ փրկութեան շնորհաց արժանացած, հոգւոյն մղըրտութիւնն ընդունած եւ ինքզինք նուիրած էր գլխովին աշխատելու անոր փառաց համար եւ անոր Աւետարանին փառաւոր փաստին համար:

Մարգուանու եկեղեցին ճանչցաւ զնա իւրեւ ներհուն աստուածաբան, շնորհալի մեկնաբան, անձնուէր քարոզիչ, անկեղծ խրատտու, հաւատարիմ բարեկամ, օրինակելի այր եւ սիրելի հայր մը, պաշտպան աղքատին եւ թշուառին, կարեկից վշտացելոց: Յոյժ ճշմարտասէր էր, նոյն իսկ կեանքին վտանգաւ սո՛ւտ մը չարտաբերեց իր բերանը: Մասնաւորապէս յիշենք իր հաւատարմութիւնն: Մեր եղբայրութիւնն ընդհանրապէս եւ նոյն իսկ աշխարհային մարդիկ աւոր կը վստահէին իրենց գաղտնիքը եւ գրամը: Իր իրաւարարութիւնն անվիճելի էր: Իւր գանձապետ, իր վարած յոյժ փափուկ պաշտօնին բերմամբ, ահազին գումարներ անցած էին իր ձեռքէն առանց փարա մը իւրացնելու: Համբերատար էր եւ սակայն կը փայլատակէր երբեմն: Նման որդւոցն որոտման, իր որոտումներն անգամ արդիւնաբեր էին: Անոնց կը յաջորդէր միշտ զովարար եւ օրհնեալ անձրեւը սիրոյ: Խորայնացի մ'էր ճշմարիտ, յորում նենգութիւն ոչ գոյր: Փառասէր չէր, այլ խոնարհ: ամեն ինչ իր Տէրովն փառքին կը ծառայեցնէր: Կծծի եւ ազահ չէր, եւ ինք որ համեստ թոյլ մը կ'ընդունէր, ոչինչ կը թողու այժմ իր որբերուն եւ այրիացեալ տիկնոջը իւր երկրաւոր հարստութիւն, այլ միայն բարի եւ անբիծ անուն մը: Եւ 63 տարու կեանքի երկայն շրջան մը, յորում սուտ մը, անիրաւութիւն մը կամ անհաւատարմութիւն մը չխորշումեցին իր ճակատը, յիւրաւի վեր է ամէն գովեստէ եւ արժանի է հետեւելու:

Աստուածային նախախնամութեամբ, յորմէ հետէ Աւետարանականութիւնն վերսկսեց ի Տաճկաստան, ինքը մին էր այն յոյժ սակաւաթիւ աստուածաբաններէն՝ որք ուղղեցին եւ պատրաստեցին աւետ. պաշտօնէութիւն մը եւ այնու աւետ. ժողովուրդ մը: Եւ այսօր Տաճկաստանի աւետ. եկեղեցեաց ամպինները մեծաւ մասամբ գրաւած են իւր ձեռնասունքը, հաւատարիմ պաշտօնեայք Աւետարանին: Անոնց դպրոցները կը պայծառացնեն իւր աշակերտները, եւ քանի քանի տանտիրուհիներ եւ մայրեր որ քրիստոնեայ ընտանիքներու մէջ կը կանգնեն կենդանի Աստուծոյ անձեռագործ սեղանը, իւր սանուհիներն են: Անագոյի Գոյէճի եւ Օրիորդաց վարժարանին ամբողջ տեղացի պաշտօնէութիւնն ինք հասուցած է:

Մենք ամենեքին հրկար տարիներ ունկընդրած ենք իր հոգեւոր մեկնութեանց եւ վարդապետութեանց: Իր քարոզութիւնը երբեք չկորուսին իրենց անուշ հրապոյրն, իր հասուն գիտութեամբ կը խօսէր սրտին եւ հոգւոյն միանգամայն: Իր մարմնոյն նիհարութիւնն արտասովոր հակապատկեր մ'էր մտքին եւ հոգւոյն, որ երիտասարդական աշխուժիւ եւ թափով կ'արտայայտուէր միշտ: Կը քարոզէր խաչալը եւ միմիայն խաչալը: Իր վերջին քարոզին ընթացքն էր «Օրէնքը սուրբ է, եւ պատուիրանքը սուրբ եւ արդար ու բարի» (Հռովմ. է. 12):

Ինքը կը սիրէր մեզ: Աշխատեցաւ, աղօթեց եւ տքնեցաւ աւելի քան որչափ պիտի ընէր Աւետարանի ու եւ է հաւատարիմ պաշտօնեայ: Շատեր մեր եկեղեցւոյ ոսկեղաւրէն՝ զինքը կանխեցին եւ այժմ անոնց մեծագոյն միութարութիւնն է անշուշտ որ ընթացքը կատարեցին, հաւատքը պահեցին, եւ արդարութեան պսակին արժանացան: Այս եկեղեցւոյն հին եւ նոր պաշտօնեաներէն ոչ ոք հոս սկսած եւ հոս կ'ընթած է իր մահկանացուն: Բայց երբ մեր եկեղեցւոյ քաղցրանուագ սոխակին, իր սիրեցեալ Պերթային, գերեզմանին վրայ կը խօսէր, կը խնդրէր Աստուծոյ որ իր ոսկորներն աչհոս թաղուին իր սիրելիներուն, իր կնոջ եւ երեք աղջկանցը, քովիկը: Տէրը ընդունեց իր խնդիրը եւ շնորհեց որ իր սիրած ժողովրդին մէջ եւ իր սիրելիներէն շրջապատեալ հանգչին իւր ոսկորներն:

Հանգիստ ուրեմն քո ոսկերացդ, ո՛վ Տէրովն օրհնեալ մշակը: Անոնք՝ զորս առաջնորդեցիր կենաց ճամբուն մէջ, եւ անոնց որդիքը՝ զորս մկրտեցիր եւ գրոշմեցիր, կը մաղթեն քեզ ողջերթ: Օրհնեալ է քո յիշատակ մեր մէջ եւ օրհնեալ պիտի լինի միշտ: Եկեղեցւոյս ապագայ սանունք քո յիշատակաց արժանի կեանքդ պիտի օրհնեն եւ օրինակեն եւ երկնային բուրում մը պիտի ողողէ անոնց սրտերը: Թող փոփոխեն Փրկչին սրբացեալ խօսքերն զորս պարզեցիր, մեկնեցիր, գրեցիր եւ աւանդելիք ըու ժողովրդիդ, եւ փառք Փրկչին թող ճառագայթէ ճամբուդ վրայ: զի այժմէն կը լսենք մենք օրհնեալ աղաղակը, «Մտիւր քու տիրոջդ ուրախութեանը մէջ, բարի եւ հաւատարիմ ծառայ:»

Իցէ՛ թէ հունձքին Տէրը հանէր նոր մշակ մը իր հունձքին, եւ արժանաւոր յաջորդ մը իւր ծառային:

Ի դիմաց եկեղեցւոյ եւ ժողովրդեան Մարգուանու Հայ-Աւետարանականաց

Մարգուան
23 մարտ 1896
Վ. Բ. Բ.
Քարոս-լար

Ա Ձ Դ

ՀԵՏԵԻՆԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒՆԻ ՊԱՅՊԸԼ ՀԱՌԻՍԻ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԳՐԱՏՈՒՆԵԱԿԱՆ ՆԱԲԱԳԻՐ: Անգղիերենէ թարգմանուած: Էջ 283: Երիտասարդները գործնական կենաց մէջ առաջնորդելու համար պատրաստուած գիրք մը: Կը պարուհակէ բարոյական աղիւս սկզբունքներ որոնք կը լուսաբանէ նշանաւոր անձանց կեանքերով: Ցանցնուած է մեծ գրողներու իմաստուն խօսքերով եւ Սուրբ Գիրքէն վսեմ ճշմարտութիւններով: Գինն է պարզ լաթակազմինը 6 դահ. եւ ոսկեզօծ գիրքով ընտիր լաթակազմինը՝ 9 դահ.: Կը ծախուի Ֆինճանճըլար Եռգուշու, Ամբիզան խանի գրատունը:

ՊԱՏՄԱՌԻՒՆ ԺԶ. ԴԱՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ: Առաջին տպագրութեան երկու հատորները, ընագրին հետ բաղդատուելէ եւ սրբագրուելէ ետեւ, մէկ հատորի մէջ ամփոփուած են: Ունի 826 երես եւ գեղեցիկ ու զօրաւոր կազմ: Գինն է 28 դահ.:

Սովորական աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 8ին, Պայպըէ Հաուսի մատրան մէջ:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մարտ 30 ըստ Յուլ. եւ ապրիլ 11 ըստ Հատ. 1896

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յէկարս եւ Փլէյ ժողովուրդը կը յայտարարեն թէ Մ. Պուրթուա պատասխանատու էր Մ. Պէրթուայի սխալներուն համար: Կ'ընդունին թէ Մ. Պուրթուա կարող մարդ է, բայց կ'ըսեն թէ զիւանազիտութեան մէջ նոյնչափ անփորձ է որչափ Մ. Պէրթուո, եւ թէ վտանգ կայ որ Ֆրանսայի շահերը վնասուին իր վարչութեան տակ: Ֆրանսական թերթ մը կը պատմէ թէ երբ Մ. Պուրթուա Մ. Պէրթուայի առաջարկեց որ հրաժարի, Մ. Պէրթուո չհրաժարեցաւ, թէեւ Մ. Պուրթուա ըսաւ թէ հակառակ պարագային մէջ ամբողջ նախարարութիւնը պիտի հրաժարի: Նախագահ Մ. Ֆոռի յորդորեն ըրաւ որ Արտաքին գործոց նախորդ նախարարն հաւանեցաւ վերջապէս իր հրաժարականը տալ:

Ֆրանսայի Ծերակոյտին մէջ նախարարութեան արտաքին աշխարհավարութիւնը պախարակուեցաւ Մ. Պարտուէ եւ ջատագովուեցաւ Մ. Պուրթուայէ: Մ. Պարտու հարցուց, ճշմարիտ է թէ Անգղիայի մը, Սըր Ռոպըրթ Հարթ, վերադառնալ կարգուած է Չինու թղթատարական եւ հեռագրական վարչութեան, թէ չինական վերջին փոխառութեան բանակցութիւններն եղած են անգղիացի եւ գերմանացի սեղանաւորներու հետ, եւ թէ Սի-Ֆեանկ գետը պիտի բացուի արտաքին վաճառականութեան առջեւ, որով հարաւային Չինու մէջ Ֆրանսայի շնորհուած մասնաւոր մենաշնորհներուն կարեւորութիւնը կ'ոյնչանայ: Մ. Պուրթուա այս բաներէն ոչ մին յիշեց, բայց պաշտպանեց ընթացքը զոր կառավարութիւնը բռնեց Չինու մէջ, նաեւ աշխարհավարութիւնը՝ որուն հետեւեցաւ այն ի Մատակարար եւ եզրապական խնդրոյն մէջ: Ապրիլ 2ին ուրիշ վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ Երեսփ. Ժողովին մէջ: Արդիւնքը սա եղաւ որ կառավարութեան ընթացքն հաւանութեան արժանացաւ գրեթէ հարիւր քուէի մեծամասնութեամբ: Մատակարարի համար խնդրուած գումարներուն քուէարկուելէն ետքը Ժողովը որոշեց ինիստ չգումարիլ մինչեւ մայիս 19:

—Ողիմպիական հին խաղերու եւ ըմբշամարտութեան հանդիսարանը, Սթատիոն, երկուշաբթի առաւօտ Յունաստանի Թագաւորին ընծայուեցաւ զահաժառանգ իշխանին ձեռամբ եւ խաղերն սկսան նոյն օր յետ միջօրէին: Նախորդ օրը, կիրակի, տեղի ունեցաւ Մ. Ալէքսանդր (որուն առաջնահանութեամբ կանգնուեցաւ Սթատիոնը) արձանին բացումը:

—Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Յունաստանի Մարի իշխանուհին նշանուեցաւ մեծ-դուքս Կէօրկի Միլայէլովիչի հետ: Իշխանուհին որ Յունաստանի Թագաւորին միակ ողջ դուստրն է՝ 1876ին ծնաւ, եւ մեծ-դուքսը որ հանգուցեալ Ալեքսանտր Բ Չարին եղօր, Միքայէլ մեծ-դուքսին, երրորդ որդին է՝ 1863ին ծնաւ ի Թիֆլիզ:

—Հարաւային Ափրիկէի Մաթամպելներու ապստամբութիւնը ի սկզբան կարծուածէն աւելի ծանր դէպք մ'է: Եթէ բնիկները կռուոյ մէջ ամենափոքր յաջողութիւն մը անգամ ձեռք բերեն, ապստամբութիւնը կ'ընդհանրանայ: Բաւական թուով սպիտակամորթներ ջարդուած են, ի մէջ այլոց՝ օգ-

նութեան համար զրկուած իբր 30 մարդոց խմբակ մը: Անգղիացեաց երկու զինուոր գաղթաւայրերը, Պուրուայո եւ Կուէլօ, վտանգի մէջ չեն կարծուիր: Ասոնց մին մէկ ամսուան, միւսը երկու ամսուան համար պաշար ունի: Թրանսվալի Նախագահը անգղիական իշխանութեանց առաջարկեց իր զօրքերը զրկել օգնելու համար անոնց որ նուաճեն ապստամբները: Անոր այս բաւականական առաջարկին համար ջերմացէս շնորհակալութիւն յայտնեց Հարաւային Ափրիկէի կառավարիչ Սըր Հ. Ռոպինսոն, որ սակայն այդպիսի օգնութեան պէտք չզգար զեռ: Թէ՛ այս կառավարիչը եւ թէ՛ Մ. Ռոպս, որ այն կողմերը վերադարձաւ, վստահ են թէ կարող պիտի ըլլան ապստամբութիւնը ջնջել առանց ի պէն կոչելու աւելի զօրք քան զոր այն կողմերու գաղթականք կրնան հայթայթել: Ջանք պիտի ըլլայ ձեռք ձգելու այն կուռքը, որ այս ապստամբութեան զրդիչն եղած է ըստ կարծեաց բնիկներուն:

Անգղիոյ Գաղթային նախարար Մ. Չէյմս պըրլէն շրջաբերական մը հրատարակելով ծանոյց թէ ամէն տնօրինութիւն եղած է Մաթամպելներու ապստամբական շարժումը փութով կասեցնելու համար: Ըսաւ թէ «Մէյֆըրինկէ զրկուելու զօրքերը Մաթամպելներու երկրին մէջ գտնուած զօրաց հետ միանալով բաւական պիտի ըլլան ապստամբութիւնը ջնջելու: Մ. Ռոպս ալ Սոլդպէրիէ զօրքեր առած կը փութայ դէպ ի կռուոյ դաշտը»:

—Յուսարի չէ որ մայիս 1էն առաջ սկսի եզրապական զօրաց ընդհանուր յառաջխաղացութիւնը դէպ ի Տոնկուա: Կ'երեւի թէ արշաւանքին յատակագիծն է թէ՛ Նեղոսի երկայնութեամբ յառաջանալ Վատի Հալֆայէ եւ թէ՛ Կարմիր Ծովուն եզերքէն Սուաքիմէ: Երկաթուղւոյ դիմ մը պիտի չինուի Սուաքիմէ մինչեւ Թամպուլ, ուր զօրաւոր ամբուլթիւններ պիտի կառուցուին: Մեծ փոյթ կը ցուցուի պաշար զրկելու եւ զօրքերն համախմբելու:

—Մարտ 30ի դիչերը Ֆրանսայի մարդահամարի գործողութիւնը կատարուեցաւ: Հարկաւ մէկ դիչերուան մէջ այսպիսի գործողութիւն մը ի դուրս հանելու համար նախապատրաստութիւն եւ պաշտօնեաներու ստուար մարմին մը հարկ են: Որովհետեւ այդ դիչեր Ֆրանսայի մէջ գտնուող ամէն անձ ի հաշիւ առնուեցաւ, մարդահամարին մէջ մտան շատ մը նշանաւոր օտարազգիներ, ընդ որս են Վիքթորիա Թագուհին, Ուէյլի իշխանը, Չարեւիչը եւ Պիլիքի Թագաւորը:

—Լի Հունկ Չանկ ազգուապէս կը հերքէ սա զրոյցը թէ գաղանի դաշնագիր մը կնքուած է Չինու եւ Ռուսիոյ միջեւ:

—Պիլմարք իշխանը իր ծննդեան 81րդ տարեդարձը տօնեց ապրիլ 1ին, եւ ըստ սովորութեան ընդունեց բազմաթիւ նուէրներ, բայց իր բոլորներուն խորհուրդներուն անսալով սովորականէն աւելի հանդարտ եղանակաւ անցուց օրը: Ինք ծանրապէս կը նեղուի երեսի ջղացաւէ, մանաւանդ առաւօտները, բայց ցանց առ հասարակ կը մեղմանայ օրուան մնացեալ մասին մէջ: Ապրիլ 2ը 77րդ տարեդարձն էր Գերմանիոյ արդի վարչապետ Հոնէնլոնէ իշխանին, որ խնդակցական բազմաթիւ հեռագրեր ստացաւ այդ առթիւ:

—Տասներկու տարուան պայմանագրով առեւտրական դաշնագիր մը կնքուեցաւ Գերմանիոյ եւ Ճապոնի միջեւ: Այս դաշ-

նագրով ալ կը ջնջուի Գերմանիոյ մասնաւոր իրաւասութիւնը ճափոնական իր հպատակներուն վրայ, ինչպէս նախորդ երկու դաշնագրերով ջնջուեցաւ Անգղիոյ եւ Միացեալ Նահանգներու իրաւասութիւնը իրենց ճափոնական հպատակներուն վրայ:

—Ապրիլ 1ին սկսաւ Մեքսիքոյի ազգային Ժողովին նստաշրջանը: Տիագ նախագահն իր պատգամագրով կը հռչակէ թէ ինք յառած է Մընոյի վարդապետութեան, բայց կ'ըսէ թէ Միացեալ Նահանգներն անոր միակ պաշտպանն ըլլալու չեն: Ամերիկեան բոլոր հանրապետութիւնները զիրար պաշտպանելու են երբ հարկ ըլլայ: Նախագահը կ'ըսէ թէ նորագոյն մարդահամարէն կը տեսնուի թէ Մեքսիքոյի բնակչաց թիւը 12,370,000 է: 44,500 հազարամեթր երկայնութեամբ հեռադրաթիւ կայ եւ 11,165 հազարամեթր երկայնութեամբ երկաթուղի:

—Հոռմէ առնուած հեռագրերէ կ'իմանանք թէ Խալիոյ եւ Հապէշաստանի միջեւ բանակցութիւնները խզուած են, եւ թէ Մէնէլիք Թագաւորը որ նոր օգնութիւններ ստացած է՝ վերջնագիր մը զրկած է Խալիոյ եւ ըսած է թէ, եթէ իր առաջարկներն անմիջապէս չընդունուին, պիտի վերսկսի պատերազմը: Բանակցութեանց միջոցին դրուած պայմաններուն նկատմամբ Խալի կ'ըսէ. Բոլոր զրոյցներն անհիմն են, միայն Չոր. Պարաթիէրի եւ Սալսա հազարապետը գիտեն թէ ինչ են: Գերմանիոյ Կարմիր խաչի Ընկերութիւնը մտադիր է օգնութիւն զրկել իտալական վիրաւորեալ զօրքերուն: Ռուսերն ալ պիտի զրկեն երկու խումբ, մին վիրաւորեալ իտալացիներուն, միւսը վիրաւորեալ Հապէշներուն համար: Յոյս չկայ որ շուտով արձակուին բռնուած իտալական 2,000 զերիները, վասն զի ամէնքն ալ Ծօա տարուած են:

—Հոռմէ կը հեռագրուի թէ, ըստ պաշտօնական ծանուցման, մինչեւ ամսոյս սկիզբը Ատուայի ճակատամարտէն ողջ դարձողներուն թիւը 4,511 է, որոնց 2ը զօրավար, 254ը ամէն կարգի սպայ, 200ը յիսնապետ եւ տասնապետ, եւ 4,055ը հասարակ զինուոր են:

—Անգղիական պատուիրակները, որ ներկայ պիտի ըլլան Չարին Թագաւորութեան հանդիսին եւ որոնց պետն է Վիքթորիա Թագուհին, որդի Բոնոթի դուքսը, չորեքշաբթի դէպ ի Մոսքուա ուղեւորեցան:

—Սիւնդար Ռուսիոյ Չարին Թագաւորութեան վրայ խօսելով կ'ըսէ. «Վերջնական կարգադրութիւններն հիմա եղած են ամենէն մեծաշուք արարողութիւններէն միոյն համար, որ 30-40 տարուան մէջ թերեւս մէկ անգամ կրնայ տեսնուիլ Եւրոպայի մէջ: Ռուսիոյ Կայսեր եւ Կայսրուհին հանդիսական փառաւոր մուտն ի Մոսքուա, իրենց հաւատարմ քաղաքը, առսական ճշմարիտ ոտանը, ուր քանի մը օր յետոյ տեղի պիտի ունենայ իրենց Թագաւորութիւնը, տեսարան մ'է որ կը յիշեցնէ հոռմէական յաղթական հանգէսներու շքեղութիւնները առանց անգթութեան այն տարրին՝ զոր կը կազմէր գերիներու ներկայութիւնը»:

Այս հանդիսին ներկայ պիտի ըլլան 49 մարաշխտ, ազնուական դասակարգի 200 ներկայացուցիչ, 34 նահանգապետ եւ 83 քաղաքապետ: Այս պատուիրակներէն իւրաքանչիւրին պիտի ընկերակցին 2 օգնական: Գիւղերու Ժողովրդեան կողմէ պիտի զրկուին 710 պատուիրակ:

—Սպանիոյ Ծովային նախարարը նա-

ւային նոր շինութեանց ձեռնարկելու համար 25 միլիոն ֆրանքի վարկ մը պիտի խնդրէ խորհրդարանէն, երբ բացուի յետ Զատիկին:

—Մոմպասայի մէջ բնակող Գերմանացի մը կը գրէ թէ Ուկրաինայի երկաթուղւոյն շինութեան օգնելու նպատակաւ Բրիտանական Հնդկաստանէ զրկուած 60 եւրոպացի պաշտօնեաներ եւ իբր 1,100 աշխատաւորներ Մոմպասայի մօտերը հաստատուած են անցեալ ամսոյ կէսէն ի վեր: Իբր հարիւր մղոն տեղ ջուրի նուազութիւն պիտի կրեն եւ ուստի պիտի հարկադրին ծովի ջուր խմել՝ յատուկ գործիքով մը զայն զտելէ ետեւ:

—Կը լսուի թէ Գերմանիոյ կայս. ընտանիքը շատ ախորժած է Միջերկրականի վրայ իրենց ըրած ուղեւորութենէն: Կայսեր եւ կայսրուհւոյն ընկերացող երկու երէց որդիներուն կատարեալ անակնկալ մը եղած է այդ ուղեւորութիւնը: Անոնք ճամբայ ելլելու պահուն միայն իմացան թէ իրենք ալ պիտի ընկերակցին իրենց ծնողաց՝ իբրեւ վարձք այն յաջողութեան որով անցան իրենց դպրոցական քննութիւններէն: Կայս. ընտանիքը Նախիլիէ գնաց փախերմօ, ուր իտալական նաւատորմը թնդանօթ արծակելով ողջունեց զանոնք: Քաղաքը դրօշադարձուած էր զեղեցկապէս:

—Անցեալ շաբթու սաստիկ ցուրտ եղաւ Եւրոպայի այլ եւ այլ կողմերը: Ֆրանսայի մէջ զանազան տեղեր առատ ձիւն տեղաց:

—Աթէնքէ կը հեռագրուի թէ Սերպիոյ Ալեքսանտր թագաւորը չորեքշաբթի Այնորոզէ Աթէնք ժամաներ է: Փիւրէի մէջ Ն. Վեհափառութեան ընդ առաջ ելեր են Յուսաստանի Թագաւորը եւ Թագաւորին որդիները, նախարարները եւ այլ պաշտօնեայք:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ ուրբաթ Ֆետինանտ իշխանը իր հիւրամեծարներուն եւ հետեւորդներուն հետ Շիշլի գնաց եւ այցելեց Համադզային Անկելանոցը, ապա Բերա վերադառնալով այցելեց Պուլկարաց Էկզարքարանը եւ գործակատարութեան պաշտօնարանը: Շաբաթ մասնաւոր կառավարմամբ իշխող գնաց եւ քաղաքը այցելելէ ետեւ նոյն կառավարմամբ գնաց Հէրէքէի կայս. գործարանը, ուր ընդունուեցաւ կայս. անձնական գանձուն նախարար Վսեմ. Միքայէլ փաշայի եւ այլոց կողմէ: Երեկոյին Գուրուչէյմէ վերադարձաւ: Կիրակի առաւօտ մայրաքաղաքիս ոռոսական զեսպանատան մատուռը գնաց եւ ներկայ գտնուեցաւ եկեղեցական արարողութեանց: Ապա գնաց Բերայի Լատինաց Սբ. Լուի եկեղեցին, Պուլկարաց եկեղեցին ի Պալատ եւ Էկզարքարանն ի Բերա ուր Ամեն. Տ. Եօզէֆ սեղան մը տուաւ ի պատիւ անոր: Իշխանն հոն ընդունեց Պուլկարաց գործակատարին, պաշտօնէից եւ պուլկար երեւելաց զատկական շնորհաւորութիւնները: Նոյն օր, Զատիկի առթիւ, շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ ոռոսական, սերպիական եւ հելլենական զեսպաններուն եւ Մոնթենեկոյի գործակատարին: Երեկոյին, յատկապէս շնորհեալ արտօնութեամբ, Եւրոպի կայս. պալատը երթալով պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանի ներկայանալու, եւ կայս. մեծարանաց արժանանալէ ետեւ վերադարձաւ ի Գուրուչէյմէ: Երեկոշաբթի առաւօտ ֆրանսական զեսպանատունը գնաց եւ ներկայ գտնուե-

ցաւ մատրան մէջ կատարուած եկեղեցական արարողութիւններուն: Յետոյ գնաց Պուլկարաց եկեղեցին ի Պալատ, ապա այցելութիւն տուաւ Յունաց պատրիարքին ի Ֆէնէք: Կէսօրէն ետքը իր ապարանքին մէջ ի Գուրուչէյմէ ընդունեց Յունաց պատրիարքին, յունական եւ սերպիական զեսպաններուն եւ Մոնթենեկոյի գործակատարին շնորհաւորական փոխադարձ այցելութիւնները: Երեկոյին ներկայ եղաւ ոռոսական զեսպանատան մէջ ի պատիւ իրեն տրուած հացկերոյթի մը եւ գիշերը իր ապարանքին մէջ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Ամեն. Էկզարքին, Էկզարքարանի պաշտօնէից եւ պուլկար երեւելիներուն: Երեքշաբթի Պուսոյ այլ եւ այլ նշանաւոր վայրերը այցելեց: Չորեքշաբթի կէսօր անգղիական զեսպանատան մէջ, հինգշաբթի կէսօր զերմանական զեսպանատան մէջ եւ երեկոյին իտալական զեսպանատան մէջ փառաւոր հացկերոյթ տրուեցաւ ի պատիւ իրեն:

—Անցեալ ուրբաթ Մէլամըզի արարողութենէն ետեւ մայրաքաղաքիս աւստրիական զեսպան Պարոն տը Քալիչէ պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու:

—Անցեալ շաբաթ օր կայս. կառավարութեան եւ Օսմ. Պանքային միջեւ վերջնապէս կատարուեցան վերջին փոխառութեան յատուկ գործողութիւնները: Երեքշաբթի ալ Օսմ. Պանքան 120,000 ոսկի վճարեց եւ լեւմտական գանձուն ի հաշիւ այդ փոխառութեան:

—Պուլկարիոյ օսմ. գործակալութեան առաջին քարտուղար Նիազի պէյ Պուլկարիոյ օսմ. գործակալ անուանուեցաւ:

—Անատոլի ընդհանուր քննիչի օգնական կարգուեցաւ Պետական խորհրդոյ անդամներէն Մալրոկորտաթօ Էֆ., որ կը պահէ իր առջի պաշտօնը եւ Սաֆէ Մէլեմայի պատիճան ստացաւ:

—Քարափանց խառն յանձնաժողովը եւրեքշաբթի որոշեց երկու մասնախումբի բաժնուիլ, միոյն տալով սակացոյցի խնդիրը եւ միւսին՝ նաւարկութեան խնդիրը: Սակացոյցի խնդրով զբաղող մասնախումբը կը բաղկանայ երկու օտար պատուիրակներէ որ Քարափանց ընկերութեան մէկ ներկայացուցչին հետ խորհրդակցութեամբ պիտի կարգադրեն սակացոյցի գործը որչափ որ կրնան, ընդհանուր յանձնաժողովին ձգելով վէճերուն լուծումը: Նաւարկութեան խնդրով զբաղող մասնաժողովը կը բաղկանայ ընդհանուր յանձնաժողովին վեց անդամներէն, որոնք ի հարկին պիտի տեղեկագրեն ընդհանուր յանձնաժողովին: Այս երկու մասնաժողովները շաբաթը երկու անգամ ի նիստ պիտի գումարին:

—Տէֆթէրխանէի վերատեսչութիւնը որոշեց կառավարութեան սեպական հոդերու առուծախին առթիւ առնուած հազարին յիսուն դահ. ծախքը հազարին քսանի իջեցնել, եւ այդ որոշման համար հրահանգ խնդրեց Բ. Գանէն:

—Առողջապահական վարչութիւնը երեքշաբթի չըջաբերական հեռագրով մը ծանոյց Կառավարչի պաշտօնէից թէ Ալեքսանդրիայէ մեկնող եւ ուղեւոր ունեցող նաւերը բժշկական հսկողութեան մը պիտի ենթարկուին առաջին նաւահանգստին մէջ ուր առողջապահական բժիշկ կը գտնուի:

—Կեսարիոյ Զինձիաբէն գիւղին Յունաց Այի Փրոտորոմոս եկեղեցւոյն մէջ գտնուած ձեռագիր հին աւետարան մը, որ 2 կամ 3 դարուն մէջ գրուած կը թուի, 25,000 ֆրան-

քի գնուած է Ռուսի մը կողմէ: Իւրաքանչիւր երեսի երկայնութիւնն է 32 հարիւրորդամեթր, լայնութիւնը 26 հարիւրորդամեթր եւ երկու սիւնակի վրայ գրուած է:

—Հանքէս Ամաթէայի Ծաղկէփունջի բաժնին մէջ կը կարգանք թէ Թիֆլիզի վաճառականներէն հանգուցեալ Մաստեսի Ստեփան Գեորգեանի ժառանգները որոշեր են բարեգործական նպատակով 10,000 ռուպլ տալ ի յիշատակ հանգուցելոյն: Այդ գումարին կէսը զանազան բարեգործական հաստատութիւններու յատկացուած է, կէսն ալ զրական մրցանակի մը հաստատման: Պազուրի հարուստ վաճառականներէն Նիկոլայոս Կրասիլնիկեան ալ մահուանէն առաջ 15,000 ռուպլ կտակեր է «աղօղողութեան» տակի մը:

—Սապահ կը պատմէ թէ ոռոսահայ անուանի նկարիչ Այվազովսքիի գեղեցիկ մէկ նկարը, որ կը ներկայացնէ Սեւ ծովու եւ զերքի տեսարան մը, Սբ. Փետրոսպուրկի կայս. մէկ պալատան մէջ հիմնեալ պատմական թանգարանին ծախուած է Ռուսիոյ թատերական ընկերութեան կողմէ, եւ արդիւնքը յատկացուած է Ռուսիոյ զերասաններու յատուկ հիւանդանոցին մէջ յիշեալ նկարչին անուամբ մասնաւոր սրահի մը հաստատման:

Հայոց Ամեն. Պատրիարք Հայրը Զատիկի առաւօտուն պատարագ մատոյց Գուրգափուի մայր եկեղեցւոյն մէջ, ապա Պատրիարքարանի մեծ սրահին մէջ ընդունեց եկեղեցականներու եւ աշխարհականներու շնորհաւորութիւնները: Զատիկի երկրորդ օրն ալ նոյն սրահին մէջ ընդունեց վարչութեան կրկին ժողովներուն, տեսուչ խորհուրդներուն, մայրաքաղաքի եկեղեցաց քարոզիչներուն, թաղական խորհուրդներուն եւ ազգ. զանազան հաստատութեանց ներկայացուցիչներուն շնորհաւորութիւնները:

—Անգղիական, իտալական, ֆրանսական եւ ոռոսական զեսպանատանց առաջին թարգմանները Զատիկի առաջին օրը եւ սերպիական զեսպանատան առաջին թարգմանը Զատիկի երկրորդ օրը Հայոց Ամեն. Պատրիարքին շնորհաւորական այցելութիւն տուին յանուն զեսպանաց:

—Զատիկի առաջին օրը պատրիարքական փոխանորդ հայրը քարտուղար թարգմանի մը ընկերակցութեամբ մայրաքաղաքիս զեսպանատունները գնաց շնորհաւորական այցելութիւն տալ յանուն Ամեն. Պատրիարք Հօր: Երկրորդ օրը եկեղեցականներու եւ աշխարհականներու հետ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Յունաց եւ Հռոմէական Հայոց պատրիարքներուն եւ Պուլկարաց Էկզարքին:

—Դատական նախարարութիւնը պաշտօնագրով մը ծանոյց Հայոց Պատրիարքին թէ կայս. Էրաբէ մը հրամայած է Զատիկի առթիւ 40,000 դահ. նուիրել Պատրիարքարանին:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
Մարտ 30/11, 1896			
Գոնսոլիտէ		22	24
Բուժելի երկաթուղի		115	
Թահվիլթը Օսմանիյէ		89	
ԴՐԱՄԲ, Օսմ. ոսկին 100է			
Մէճիտիյէ	108 18	Ռուսիոյ բոլ	90
Մէթալիք	98	Նաբոլէան	87 32
Պէշիք	103 20	Գրիմից	51 10
Ալթըլէ	103	Անգլ. ոսկի	140 16
Մանր արծաթ	103	Մանթիթ թղթ.	8 58
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ			
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՏՊԱՐԱՆ ՊՅՈՒՆՆԵՐ			
Ֆինանսներ Եւրոպ. Ամերիկացի Խան			